

Handläggare
Frida Nordström
08-508 876 16**Till**
Exploateringsnämnden
2022-03-24

Utveckla och tillämpa skärpta klimatkrav vid upphandling av transporter och entreprenader. Redovisning av budgetuppdrag

Förslag till beslut

1. Exploateringsnämnden godkänner exploateringskontorets arbete för att utveckla och tillämpa skärpta klimatkrav vid upphandling av transporter och entreprenader som svar på budgetuppdrag

Johan Castwall
FörvaltningschefGöran Carlberg
t.f. AvdelningschefAnders Johnson
Enhetschef

Sammanfattning

I Stockholms stads budget för 2021 fick exploateringsnämnden i uppdrag att i samarbete med trafiknämnden utveckla och tillämpa skärpta klimatkrav vid upphandling av transporter och entreprenader.

Exploateringskontoret och trafikkontoret tillämpar *Gemensamma miljökrav för entreprenader* (2018) i upphandlingar. Kraven är framtagna i samarbete mellan Trafikverket, Stockholms, Göteborgs och Malmö stad. Ett revideringsarbete har inletts och förväntas vara klart 2024. Parallellt med revideringen har

exploateringskontoret tagit fram förslag på skärpta krav som kommunicerats internt inom kontoret, till trafikkontoret och till entreprenörer. Förslaget innehåller bland annat de upphandlingskrav för tunga lastbilar och transportertjänster som kommunfullmäktige beslutat under året. Samarbetet mellan exploateringskontoret och trafikkontoret för att skärpa upphandlingskraven kommer fortsätta under 2022.

Ett flertal åtgärder har genomförts för att minska klimatpåverkan från exploateringskontorets entreprenader. Skärpta klimatkrav har tillämpats i upphandling av utpekade entreprenader och uppföljningen av de gemensamma miljökraven har utvecklats.

Att arbeta med skärpta klimatkrav vid upphandling av transporter och entreprenader är ett kontinuerligt utvecklingsarbete och en viktig åtgärd för att nå målet om en fossilfri organisation år 2030 och stadens övergripande klimatmål år 2040. Det finns utmaningar vad gäller tillgången på större arbetsfordon med eldrift och möjligheten att använda eldrivna arbetsmaskiner är platsberoende.

Bakgrund

Stockholms stads miljöprogram och klimathandlingsplan anger att staden som organisation ska vara fossilfri år 2030. I budget för 2021 fick exploateringsnämnden i uppdrag att i samarbete med trafikinämnden utveckla och tillämpa skärpta klimatkrav vid upphandling av transporter och entreprenader.

I budget för 2021 fick exploateringsnämnden också i uppdrag att pröva en upphandlingsmodell för fossilfri byggarbetsplats. Upphandlingen har utförts i så kallad konkurrenspräglad dialog och det som kom fram under dialogen med leverantörerna har använts i arbetet med att ta fram skärpta klimatkrav. Upphandlingen av fossilfri byggarbetsplats är inte avslutad och kommer inte redovisas i detta tjänsteutlåtande.

Trafikverket, Stockholms, Göteborgs och Malmö stad har sedan flera år enats om gemensamma miljökrav som tillämpas i entreprenadupphandlingar. Kraven syftar bland annat till att minska klimatpåverkan vid entreprenadens genomförande. De gemensamma kraven ska ses som grundkrav och objektsspecifika krav kan ställas utöver dessa. Första versionen kom 2012 och 2018 uppdaterades kraven. Under 2021 har ett revideringsarbete inletts inom ramen för samarbetet. En utvärdering av kraven har

beställts och resultatet ska presenteras våren 2022. Utvärderingen utgör ett viktigt underlag i revideringsarbetet. Därutöver har Trafikverket beställt en utredning för att se över hur kraven kan ändras för att Trafikverket ska nå sina klimatmål.

Under 2021 har kommunfullmäktige antagit krav för tunga lastbilar i upphandling av transporter (2021-06-14) och nya krav för bilar i upphandling av transporttjänster (2021-11-08). Kraven är skarpare än *Gemensamma miljökrav för entreprenader* och när kommunfullmäktige antog kraven beslutades också att en analys av marknaden och konsekvensutredning skulle göras per inköpskategori.

Genomförda aktiviteter

Utveckling av skärpta klimatkrav vid upphandling av entreprenader och transporter

Exploateringsnämnden har genom stadens budget och styrdokument ett flertal uppdrag och utpekade aktiviteter som syftar till att minska miljö- och klimatpåverkan från exploateringskontorets entreprenader. Krav vid upphandling av entreprenader har pekats ut som en viktig åtgärd för att nå stadens miljömål. För att hålla samman arbetet har ett projekt startats och olika åtgärder och aktiviteter hanteras inom mindre delprojekt.

Trafikverkets utredning om skärpta klimatkrav har utvärderats med stöd av miljöförvaltnings enhet miljöbilar i Stockholm. Exploateringskontorets slutsats är att det är svårt att tillämpa föreslagna krav för fordon och drivmedel i kontorets samtliga entreprenadupphandlingar. Marknaden för större elektrifierade maskiner har ännu inte nått så långt och platsens förutsättningar (exempelvis tillgång på eleffekt) skiljer sig mellan olika projekt. Det gör att det är svårt att ställa generella krav på elektrifiering i entreprenader.

Exploateringskontoret har tagit fram ett förslag på skärpta klimatkrav för entreprenadupphandlingar, så kallade särskilda kontraktsvillkor. Förslaget utgår från *Gemensamma miljökrav för entreprenader* (2018), kommunfullmäktiges beslut gällande krav på tunga lastbilar och bilar för transporttjänster och klimatkrav på material i Trafikverkets utredning. Den dialog som förts inom ramen för upphandling av fossilfri byggarbetsplats har bidragit med viktig kunskap och förståelse för möjliga kravnivåer och behovet av anpassningar till en entreprenads specifika förutsättningar. Förslaget har stämts av internt inom kontoret och

kommunicerats till trafikkontoret. Delar av trafikkontorets verksamhet har stora likheter med exploateringskontorets verksamhet och de skärpta kontraktsvillkoren skulle även kunna användas inom valda delar av trafikkontorets upphandlingar. Förslaget på skärpta krav har också skickats ut som en så kallad RFI, request for information, för att inhämta synpunkter från leverantörer. Inkomna synpunkter ska utvärderas och kommuniceras med trafikkontoret. Därefter kan beslut tas om att föra in kraven i exploateringskontorets upphandlingsmallar.

Förtydligande av klimatkrav och förbättrad uppföljning

Krav som ställs i upphandlingar måste kunna följas upp och det behöver finnas tillräckliga resurser för uppföljning. Under 2021 har de gemensamma miljökraven för entreprenader förtydligats i upphandlingsdokumenten genom att mallar för uppföljning av drivmedel och fordon lagts till som så kallade 13-handlingar. Information om entreprenadernas drivmedelsanvändning är viktig för återrapportering av exploateringsnämndens klimatbeting. En rutin för granskning och godkännande av entreprenadens miljöplan har tagits fram. Mallen för startmöte med entreprenören har uppdaterats så att det tydligt framgår att klimatkrav ställs på konstruktions- och armeringsstål och cement/betong samt att entreprenören ska redovisa hur klimatkraven på dessa material uppfylls.

Exempel på entreprenader där skärpta klimatkrav tillämpats

Under 2021 har krav för fossilfri byggarbetsplats arbetats fram och tillämpats i upphandlingen av en entreprenad i Slakthusområdet. Delar av kravställningen bedöms kunna användas i andra större entreprenadupphandlingar.

I en annan redan pågående entreprenad i Slakthusområdet har ambitionen avseende andelen förnybara bränslen höjts till 100 %. Målsättningen är att entreprenadens totala klimatpåverkan ska minska med 50 %. Utöver förnybara drivmedel har masshantering identifierats som en viktig åtgärd för att nå målet. En betydande del av de överskottsmassor som transporterats från Slakthusområdet till Norra Djurgårdsstaden har kunnat återanvändas.

Också i hållbarhetsprofilområdet Norra Djurgårdsstaden har flera klimatkrav ställts i upphandling av entreprenader. Bland annat har krav ställts om att tunga fordon enbart ska använda förnybara drivmedel och ytterligare tankstationer med HVO100 har

etablerats för att öka tillgängligheten på förnybara drivmedel. I Norra Djurgårdsstaden ställs krav på att masslogistikcentrum och bygglogistikcentrum ska användas.

Exploateringskontorets förslag på fortsatt arbete

Under 2022 kommer exploateringskontoret att fortsätta skärpa klimatkraven vid upphandling av entreprenader, förslagsvis genom att fastställa särskilda kontraktsvillkor som går längre än *Gemensamma miljökrav för entreprenader* men också genom att tillämpa spjutspetskrav i utpekade upphandlingar. Arbetet med att skärpa klimatkraven bör även fortsättningsvis ske i samarbete med trafikkontoret.

Samarbetet med Trafikverket, Göteborgs och Malmö stad kommer att fortsätta och målsättningen är att nya gemensamma krav som motsvarar stadens klimat- och miljömål finns framme till år 2024.

Slut

Bilagor

1. Gemensamma miljökrav för entreprenader (2018)
https://www.trafikverket.se/contentassets/f8269da30de047a38b10a76f80fcb43c/gem_miljokrav_entreprenader_20180302.pdf
2. Krav för tunga lastbilar i upphandling av transporttjänster i Stockholms stad (2021-06-14)
<https://edokmeetings.stockholm.se/welcome-sv/namnder-styrelser/kommunfullmaktige/mote-2021-06-14/agenda/r9-utl-krav-for-tunga-lastbilar-i-upphandling-av-transporttjanster-i-stockholms-stadpdf?downloadMode=open>
3. Krav för bilar i upphandling av transporttjänster i Stockholms stad (2021-11-17)
<https://edokmeetings.stockholm.se/welcome-sv/namnder-styrelser/kommunfullmaktige/mote-2021-11-08/agenda/r9-utl-krav-for-bilar-i-upphandling-av-transporttjanster-i-stockholm-stadpdf?downloadMode=open>